

אמר להם, אי אתם רשאים לנוולו לצורך הבדיקה אחר מיתה.

ועוד, גם אם תמצאו שערות, אין זה ראייה שהיה גדול, כי סימנים עשויין להשתנות לאחר מיתה, ויתכן שבחייו זה היה שומא בעלמא, וכעת זה נראה כסימני גדלות.

קנד-ב

וכעת רבי יוחנן מבאר את שאלתו: בשלמא לדידי, זה טוב לשיטתי, דאמינא ראייה בעדים, שלרבנן המוכר הוא מוחזק בממון, והמקבל צריך להביא עדים, ולכן אצלנו, כיון דאמר ללקוחות אייתו עדים, ולא אשכחו, כיון שהלקוחות לא מצאו עדים, היינו דקא אתו, לכן הם באו ואמרו ליה, שאלו את רבי עקיבא, מהו לבודק? רצו לבדוק אם הביא שערות.

אלא לדידך, ריש לקיש, דאמרת ראייה בקיום השטר, צריך לקיים את השטר כדי שהיורשים לא יהיו נאמנים לטעון שהיה קטן, למה להו לבודק? מדוע בקשו לבודקו, והרי לקיימו שטרייהו ולוקמו בנכסי, שיקיימו את השטר ויקבלו את הנכסים. וצריך להוסיף שגם אצלנו יש חזקה דהשתא, כיון שיש אומדנא שאין העדים חותמים על השטר אלא אם כן נעשה בגדול, מסתבר שאכן היה גדול. וזה כמו חזקה דהשתא, רק צריך לקיים כדי שלא יהיה לו הפה שאסר [מיגן], ומזה שחפשו ראיות מוכח כרבי יוחנן שצריך ראייה בעדים.

מתרץ ריש לקיש: מי סברת, האם אתה סובר

שנכסי בחזקת בני משפחה קיימי, שהיורשים הם המוחזקים, וקא אתו לקוחות ומערערי, והלקוחות באים לערער!?

לא כך הוא הדבר, אלא, נכסי בחזקת לקוחות קיימו, הלקוחות הם המוחזקים כיון שהחזיקו בהם לפני הערעור, (98) וקא אתו בני משפחה וקא מערערי, היורשים מערערים על המכירה בטענה שהיה קטן. ולכן לא שייך ראייה בקיום השטר, כיון שהיורשים ודאי צריכים להביא עדים שהיה קטן.

הכי נמי מסתברא, כך מאד מסתבר שהלקוחות מוחזקים בנכסים.

מדקאמר להו, מזה שרבי עקיבא אמר להם "אי אתם רשאים לנוולו", שאסור לנוול את המת, ואישתיקו, וקבלו את דבריו.

אי אמרת בשלמא, זה מובן אם נאמר שבני משפחה קא מערערי, היורשים הם המערערים, משום הכי אישתיקו, לכן קבלו את דבריו, כיון שהוא קרובם, אסור להם לזולל בכבודו. ועוד, שהם לא מפסידים כסף. (99)

אלא, אי אמרת, אבל אם נאמר לקוחות קא מערערי, מערערים על המכירה, אמאי שתקו? מדוע הסכימו שלא לבודקו? לימרו ליה, שיאמרו לרבי עקיבא: אנן, זוזי יחיבין ליה, שלמנו כסף, לינוול ולינוול! מותר לנו לנוולו ולזולל במת כדי שלא נפסיד ממון.

98. השטר וחזקת הגוף שמסתמא הוא גדול.

99. תוד"ה זוזי.

98. שיטת הרשב"ם שהלקוחות תפסו את הקרקע והקשה הריטב"א הרי אין תפיסה בקרקע ולכן הוא מבאר שהם מוחזקים כי יש להם חזקת

אלא, מוכח מכאן שהלקוחות מוחזקים.

דוחה הגמרא: **אי משום הא, לא איריא**. זה לא הכרח גמור. כיון שהכי קאמר להו, כך רבי עקיבא אמר להם: **הדא, אי אתם רשאיין לנוולו**. ועוד, אם הטעם הראשון לא מספיק, **וכי תימרו: זוזי שקל, לינוול ולינוול!** כיון שלקח כסף מותר לנו לנוולו, אין זו טענה, כי אי אפשר לבדוק, כיון שסימנים עשויין להשתנות לאחר מיתה.

שאל רבי שמעון בן לקיש את רבי יוחנן: זו ששנויה, האם מה ששנינו להלן במשנת בר קפרא, בברייתא של בר קפרא, זה אליבא דרבי מאיר ולא כחכמים. ועכשיו הגמרא מביאה את משנתו.

הרי שהיה אוכל שדה, מי שהיה מוחזק בשדה ואכל פירות, אבל פחות משלש שנים, ובא בחזקת שהוא שלו, והחזיק בשדה כאילו שהיא שלו, וקרא עליו אחד ערער, לומר, שלי היא! ובא אחר וטען שהשדה שייכת לו, והוציא זה המחזיק את אוננו [שטרן], לומר, שמכרתה לי, כתוב בשטר שהמערער מכר לו את השדה, או שנתת לי במתנה, או שזה שטר מתנה.

הרי אם אמר המערער: אינו מכיר בשטר זה מעולם, שהשטר הוא מזויף ואינו מכירו, יתקיים השטר בחותמו, הלוקח צריך לקיים את החתימות להוכיח שאינו מזויף.

ואם אמר, "שטר פסים" הוא זה, אם טוען

שהשטר נותן לו כדי שיחשיבו אותו כבעל נכסים אבל לא היתה מכירה, או שטר אמנה הוא זה, שמכרתי לך, ולא נתת לי דמים, שנתן לו את השטר אבל הלוקח עדיין לא נתן דמי המכירה, והתנו שאם לא ישלם המקח בטל⁽¹⁰⁰⁾.

אם יש עדים, הלך אחר העדים, אם העדים מעידים לטובת המערער יעשו כדבריהם, ואם לאו, הלך אחר השטר. הלוקח נאמן שקנה כפי שמוכח בשטר.

לימא רבי מאיר היא, דאמר מודה בשטר שכתבו, אינו צריך לקיימו, ולא רבנן, כיון שהוא לא צריך לקיים היות שהתובע לא נאמן במגו שהיה יכול לא לקיים.

זה שאל ריש לקיש, כי יוצא שמשנת בר קפרא היא שלא כרבנן⁽¹⁰¹⁾.

אמר ליה רבי יוחנן השיבו: לא, זה גם כרבי מאיר וגם כרבנן. לפי שאני אומר, כי לדברי הכל, מודה בשטר שכתבו אינו צריך לקיימו, כיון שאין בזה מחלוקת.

שואלת הגמרא: **והא מיפלא פליגיני? הרי נחלקו בזה, דתנן שנינו במשנה: אין עדים החתומים על השטר נאמנים לפוסלו, לומר שהיו העדים בשעת חתימתו קטנים או אנוסים, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים נאמנים לפוסלו, ולכן צריך לקיימו, כדי שלא יהיה "הפה שאסר", שהרי זה לא מתקיים על פיהם.**

את המסקנה שלרבי יוחנן נחלקו ר"מ ורבנן במודה בשטר שכתבו לכן שאלו שמשנת בר קפרא היא דלא כרבנן.

100. על פי הריטב"א דאל"כ אפילו שיש לו תביעת ממוץ אין זה מבטל את המכירה.

101. ברשב"א ובריטב"א מבואר שהוא שמע

השיב רבי יוחנן ואמר ליה: אי עדים אלימי
 ומרעי שטרא, איהו, כל כמיניה? דוקא
 עדים נאמנים לפסול את השטר כיון שיש
 להם כח של עדים, אבל הוא לא נאמן,
 וכולם מודים שאין צריך לקיימו (102).

אמר ליה ריש לקיש, המשיך לשאול: והלא
 משמך אמרו, יפה ערערו בני משפחה על
 המכירה, כיון שהשטר לא מקויים. ומשמע
 שאתה סובר שצריך לקיימו.

אמר ליה: זו, אלעזר בני אמרה. אבל אני,
 לא אמרתי דבר זה מעולם.

וממשיכה הגמרא לשאול:

אמר רבי זירא: גם אם יכפור רבי יוחנן
 ברבי אלעזר תלמידו, רבי יוחנן יכול
 להכחיש, ולומר שתלמידו אמר זאת ולא
 הוא, אבל, האם יכפור ברבי ינאי רבו,
 יכחיש שהודה לדברי רבו!?

דאמר רבי ינאי, אמר רבי: מודה בשטר
 שכתבו צריך לקיימו.

ואמר ליה רבי יוחנן לרבי ינאי, וכי, לא
 משנתנו היא זו, האומרת: וחכמים אומרים,
 המוציא מחבירו עליו הראיה. ואין ראיה
 אלא בקיום השטר.

ומוכח, שרבי יוחנן הסכים לדברי רבו,
 שצריך לקיימו.

ומתוך רבי זירא את רבי יוחנן: ברב, אבל
 נראין דברי רבינו יוסף, שלדבריו זה מיושב.

דאמר רב יוסף, אמר רב יהודה, אמר
 שמואל: זו דברי חכמים, שסוברים מודה
 בשטר שכתבו אין צריך לקיימו. אבל רבי
 מאיר אומר, מודה בשטר שכתבו, שצריך
 לקיימו.

ולפי זה, אכן רבי יוחנן סובר שנחלקו רבי
 מאיר וחכמים. ומאי, ומה שהוא אמר לעיל,
 "דברי הכל", שכולם סוברים שאין צריך
 לקיימו, כי דרבנן לנבי רבי מאיר, דברי הכל
 היא! כוונתו לומר, כיון שחכמים סוברים
 שאין צריך לקיימו, זה נחשב כאילו כולם כך
 סוברים.

שואלת הגמרא: והא איפכא תנן, הרי שנינו
 במשנה הפוך: וחכמים אומרים, המוציא
 מחבירו עליו הראיה, שהוא צריך להביא
 ראיה בקיום השטר שצריך לקיימו.

מתרצת הגמרא: איפוך. צריך להפוך ולומר,
 שרבי מאיר סובר המוציא מחבירו עליו
 הראיה, וחכמים סוברים שלא צריך.

שואלת הגמרא: והא תניא, שנינו בבביתא:
 אין נאמנים לפוסלו, דברי רבי מאיר. כיון
 שאין צריך לקיימו. וחכמים אומרים,
 נאמנין, כיון שצריך לקיימו.

מתרצת הגמרא: איפוך, גם כאן צריך להפוך
 ולומר: וחכמים אומרים שאין נאמנים
 לפוסלו, כיון שאין צריך לקיימו.

ממשיכה הגמרא לשאול: והא רבי יוחנן,
 ראה בעדים קאמר. רבי יוחנן העמיד את
 מחלוקתם במשנה אם הולכים אחרי חזקה
 דהשתא, ולא אם צריך לקיימו, ומדוע אמר

102. הרשב"ם מבאר את ההבדל בין המוכר לעדים כיון שאנן סהדי שהשטר כשר ולכן הוא